

Verordeningen, aanstellingen en eedsafleggingen in Huissen, 1394-1667

Inleiding: Naast het stadsrecht, dat Huissen tenminste vanaf 1314 had en waarvan de eerst bekende oorkonde stamt uit het jaar 1348 zijn er meerdere rechten verleend dan wel ontwikkeld in de veertiende eeuw en later. Deze zijn meermalen overgeschreven in handschriften die onveranderlijk steeds de “Rechten der Stad Huissen” heten. Daarvan zijn exemplaren bewaard in Kleef, in Duisburg en in Huissen. Het boekwerk dat in Huissen lag (nu in het Regionaal Archief Nijmegen) is een lijvig folio. Het begint met de omschrijving van alle rechten en gewoonten die samen hingen met de verkiezingen van de magistraat van de stad, met de eedsformulieren en wat dies meer zij. Al in 1916 is dat meer algemene deel uitgegeven (J.S. van Veen, Rechten der stad Huissen. In: *Verlagen en Mededeelingen van de Vereeniging tot uitgaaf der Bronnen van het oud-vaderlandsche recht* VI (1916), blz. 489-536). Een deel daarvan is in de jaren 1999-2000 gebruikt om die gewoonten aan de moderne lezer uit te leggen (E.J.Th.A.M.A. Smit, *De rechten der stad Huissen*. In: *Med. H.K.H.* jrg. 24 (1999), blz. 71-73, 106-108, 128-130, 184-186; jrg. 25 (2000), blz. 32-33, 82-84).

De tweede helft van het rechtenboek is echter nooit gepubliceerd en juist dat bevat de nodige informatie over allerhande zaken, waarmee het stadsbestuur zich door de eeuwen heen bezig hield. Het gaat dan om verordeningen (bijvoorbeeld over het gewicht van brood), om brieven van de graven en hertogen van Kleef of om eedsafleggingen van hertogelijke of stedelijke ambtenaren. De stukken stammen uit de jaren 1394-1667 en zijn naar het lijkt volstrekt willekeurig opgeschreven.

Dit lastige handschrift is in 2020 getranscribeerd door Rein van Berkel en Gonny van Dijk. Omdat er een groot aantal juridische termen is gebruikt, waarvan de betekenis moeilijk te raden is, hebben zij ook aan het einde dergelijke woorden en uitdrukkingen verklaard.

(Oorspronkelijke signatuur: Regionaal Archief Nijmegen – Oud Archief der Gemeente Huissen, inv. no. 1 – folio 150 - 179)

E. Smit

Woorden die zijn opgenomen in de Verklarende Woordenlijst zijn gemerkt met een sterretje *

Transcriptie: *Rein van Berkel, Gonny van Dijk en Emile Smit*

Folio 150 recto

*Een oordeel bij den Raet to Cleef
gewesen soo die schepen van Cleef ge-
wesen hadde aen mijn G. H. Rade*

Sommiger schepenen gefuelen is, na dem die Bade vermogen des Signatz gichtwoorden* gedragen, dat hij van wege Henrick Hagens volmechtigh Rutger Hagens sijns vaders gepandt heeft vermogen brieff ind zegel aen Huis ind hoff ind voort aen

Folio 150 verso

alle Erve ind goet rede und onrede Johans van Wilack voor drie golden gulden s'Jaers binnen Jaers verschenen rente, und itzliche Jaren achterstedige verschreven rente, weer doen sulch recht furderinge alhier geschiet. Soo solt Henrich Hagens volmechtich als voorß niet vorder mogen peynden dan voor den binnen Jaersche verscheenen Jaer-rente und solde daerum gedaen hebben een onrechte peindinge, und tegen den Schepen gewesen oirdell unbillicker wijze hebben geappelliert.

Summige ander Schepen gevoelen is, want Henrich Hagens volmechtigh sijns vaders die peindinge vermogens des gericht's Bade gicht* worden gedaen, und dan die van Wilack noch lange omdrijven und veelvuldige unordigen gehalten gerichtsdagen tom lesten gecommen und die binnen Jaersche verscheenen Jaer rente pandt keeringe gedaen, und dan Henrich voorschreven die binnen Jaersche Rente ontfangen hadden die peindinge daer met een Ende. Und soo dan Henrich in sijnen acten vorder luiden leth, dat hij die van Wijlack voor die achterstedige heb mit gebadinge aen dat Gericht gefordert, des die Richter gestandt doen ind sijnen acten oock vorder vermelden dat hij die van Wilack voor die achterstedige Jaer-renten beclagt heft, welcher van den Richter offer beclagten alles niet voorneemt oder daertegen gedinght of gesaght wordt anders geschiet te sijn, solde Henrich

Folio 151 recto

Hagens voor die achterstendige Rente eenen Rechtmessige funderinge ind Clage op die van Wilack gedaen ind daerom met recht van der Schepen wijsinge appellirt hebben.

Blijven die Rade bijdem lesten voorraemph* der Schepen van Cleeff.
Geapent den vijften dach Julij anno LII [1552] tot Huissen

Ordinantie van Roggenbroot.

Item opten derden Dach Decembris anno vijfthien hondert ind sesenvijftich, sijn Richter, Burgemeister, Schepen ind Raet eendrechtlijcken diese ordonnantie van Roggen Broodt ingegaen und op Sonnendach daerna den sesten Decembris inder kercken laten publiceeren, ind wie backen wil, of broodt wil halten, sal sich na dieser ordonnantie halten und dat broodt nicht lichter backen, of veil hebben off meer gelts daer voor nemen, dan hier inne geschreven steet, bij een peen daer op gesadt van vier golden schilden te verbreucken, soo duck sulcx contrarie geschieden, doch alle tijt tot wederseggen van Burgemeister, Schepen und Raet.

Item men reeckent sestich pondt Broodts uijt een schepel, dat goeden rogh is.

Item het Broodt sal alletijdt een gewichte hebben und yeder Broodt sal wegen vijf ponden.

Folio 151 verso

und een dubbelt Broodt sal wegen tien ponden, und sal oock gelden dubbelt gelt.

Item men reeckent op den mercktgancck voor Thijns und arbeyt etc. twee stuijver *brabants* lopents op yeder schepel roggen, oock voor oneven merckt.

Item als die merckt vanden Rogge daer oneven geldt als 5 . 7 . 9 . 11 . 13 . 15 . 17 . 19 . 21 ofte 23 stuijvers *brab.* etc. en sullen die backers of slijters met eer opslaen, met dat Broodt, Eer den Rogge aen t'Even gelt gecomen is.

Desgelijcken als den Rogge afsleet, soo sal dat Broodt altijt bij sijn Gelt blijven wes die Rogge twee Stuyvers afgeslagen is, dat is vant een even gelt aen t'ander , tho weten als den Rogge gelt 12 stuijvers und dat broodt van vijff pont gelt 14 swaer marckens, soo sal 't broot blijven by sijn gelt, wes die rogge op 10 stuijver gecomen is und soo voortaan.

Item als den Rogge geldt dat schepel 4 stuijver sal dat broodt van vijff pondt gelden een halven stuijver *brabants*.

Item als een schepel roggen gelt 6 stuijver *brabants*, sal ijder broodt voorß gelden 8 merckens swaer der die twaelf maken eenen nimmeeuschen stuijver *brabants*.

Item als den Rogge gelt 8 stuijver sal een broodt gelden 10 swaer merckens voorgenoemt.

Item als den rogge gelt 10 stuijver sal dat Broodt gelden eenen stuijver *brabants*.

Folio 152 recto

Item als dat schepel gelt 12 stuijver, sal dat Broodt gelden 14 merckens swaer als voorgenoemt.

Item als dat schepel gelt 14 stuijver *brabants*, sal dat Broodt gelden 16 swaer marckens facit eenen lopenden braspeninck und een marcken swaer.

Item als dat schepel gelt XVI stuyver, sal dat Broot gelden een pertgen* of anderhalven stuijver *brabants*.

Item als dat schepel gelt 18 stuijver, sal dat Broodt gelden een pertgen of anderhalven stuijver ind twee swaer merckens voorgenoemt.

Item als dat schepel gelt 20 stuijver *brabants* lopens sal dat Broodt van vijf pont gelden twee stuijver min twee merckens swaer.

Item als dat schepel gelt 22 stuijver lopens sal dat Broodt gelden van vijf pont 2 stuijver *brabants* lopens.

Item als dat schepel gelt 24 stuijver *brabants*, sal 't Broodt gelden 2 stuijver *brabants* lopens und twee marckens swaer als voorgenoemt.

Item als dat schepel Roggen gelt 26 stuijver *brabants* lopens sal t' Broodt van vijf pondt gelden, twee stuijver lopens und vier marckens swaer.

Item als dat schepel gelt 28 stuijver, sal 't broodt gelden III stuijver *Brabants*.

Folio 152 verso

Item als den Rogge gelt 30 stuijver *brabants* lopens, sal 't Broodt gelden III stuijver und twee marckens swaer und soo voortaan.

Item op aengeven der Beckeren dat sij Troijs gewichte sestich pondt uijt een schepel niet tuijgen en konnen is verdragen dat die beckers soo veel gewichts als Troys gewichte aver dat Arnhemse gewicht aver gehet bij dat deech leggen mogen.

Item orkunt Schepen Frederick Vogel ind Rick Masschop is gewegen een pondt loots van Arnhem gehaelt tegen dat Huissense pont, soo is recht op bevonden dat dieser Stadt gewichte het pondt twee loot swaerder is dan dat Arnhemse pont und sullen die beckeren bij dat deech van vijf pont, tien loot, und bij dat broot van tien pont 20 loot leggen mogen, sonder daer aen te breucken, und sullen sich anders deser ordonnantie gemeesz* holden.

Summa sal dat dubbelde broot wegen negen Huissense ponden und anderhalf vierdel, ind dat eijnfoldige broodt sal wegen IIIII pont Huissens gewicht und II loot, und moge die Beckeren oock vierendeele backen, op oir vaer und schade naer advenant of sij willen.

Item is oock verdragen als voorschreven oft gebeurden

Folio 153 recto

dat die Backers temelijcker wijze misluckten dat sij te licht beecken sullen sij dat den Burgemeester indertijt of den aldesten schepen toe kennen geven eer sij dat Broodt verkopen, ind dat Broodt geven na advenant nun datter min gebacken is, und dat den luijden tho vooren seggen dat het soo veele te licht is.

Und oock soo veel te min vercoft wort.

Item soo in dit verdrach deet, dat men met twee stuijver op ind afslaen sal, sijn Burgemeester, Schepen ind Raet verdragen den XXIIII Januarij anno etc. LXV, dat broodt op en afslaen sal met een stuijver *brabans*.

12
18 -- 47
25

Eet des Amptmans staet op folio 130

Anno Domini Duijsent vierhondert und drie-en tachtich heeft Heer Henrick Stails van Holstein Ritter den Heeren ind der Stadt etc. sijnen Amptmans Eet gedaen.

Folio 153 verso

Inden Jare XV^C und eijn is Johan van Wilick Amptman geworden ind heeft den Heer ind der Stadt sijnen Eedt gedaen.

Inden Jare XV^C ind vier is Rutger vander Horst Amptman geworden und heeft de Heer und der Stadt sijnen Eedt gedaen.

Inden Jare XV^C und ses, is Johan van Til Amptman geworden ind heeft sijnen Eedt den Heer ind der Stadt gedaen.

Item inden Jare 1513 is Elbert van Pallant Amptman geworden, und heeft den Heer ind der Stadt sijnen Amptmans Eet gedaen.

Inden Jare 1545 is Warner van Pallant Amptman geworden und heeft den Heer ind der Stadt sijnen Amptmans Eet gedaen.

Inden Jare XV^C und vijftich is Joost van der Reck Amptman geworden und heeft den Heer ind der Stadt sijnen Amptmans Eet gedaen.

Item inden Jare 1559 is Henrich

Folio 154 recto

vander Hoeven zur Hoeven, van onsen *Genedighe Furst* und Heer tot eenen Amptman gestelt. und is verlopen hent anno sesendestich op Donderdach den Elften Julij, eer hij die Stadt sijnen Eet gedaen heeft, und is daer en binnen menichmael door Supplicatien oock montlich, soo van der Stadt oock van hem selves (soo hij ons gesacht) tho Haeve aengehalden den Amptmans Eedt gedaen tho warden na vermogen onser privilegien. Daer op altijt voor antwoord is gegeven worden, dewyl wij onsern G.F.* ind Heeren Wilhem Hertogh tho Cleve etc. noch geen Hulde ind Eede gedaen (wiewal wy des altijts goetwillich geweest, und duck

daerom aengehouden etc.) en konde den Amptman sijnen Eedt oock noch niet
gedoen. etc.

*Copie des Bevelschrift van des
voorsz Amptmans Eet.*

*Wilhelm Hertogh tot Cleve, Gulich
ende Bergh, Grave tot der Marck Ind
Raevensbergh, Heer tho Ravenstein etc.*

Lieve getrouwe, nadem ghij tho meermalen aengegeven, woe ghij met
Borgemeester und Raet onser Stadt Huissen niet wal tho freden kunnen, noch uwes
bewalen ampts, bedieningh uijtrichten kunnen, eer ind bevoor ghij un den
gewoonlijcken Eet, als van onserre andere Amptluijden

Folio 154 verso

fur u geschiet, oock gedaen hadden, soo mogen wy gnediglich erlijden, dat ghij un
sulchen Eet woe gewentlich zweeren voorbeheltlich uns der Huld ind Eyde die sij
uns als ihren landtfursten ind Erfheeren, schuldigh sijn und ons noch niet gedaen
hebben, tho onser gelegentheyte van sy tho ontfangen, dat sij oock voort aen u als
onseren Amptman van onseren wegen billichen gehoorsaem leisten, ind der gebuir
errigen* ind bewysen, des versehen wy ons alsoo.

Gegeven tho Cleve den 27^{en} februari anno 1566.

Henr(icus) Olisl(eger) d scripsit

Unseren Lieven Getrouwen Henrichen vander
Hoeven, onseren Amptman tho Huissen.

*Copie des Reversz dat men den Amptman
op der ongedaner huld ind Eyde weder
heb moeten geven, eer hij den Eedt doen wolde.*

Wij *Burgemeester*, Schepen und Raet der Stadt Huissen bekennen alsoo der Edel Erntfeste ind frome Henrich vander Hoeve zur Hoeve onse Amptman tot Huissen, ons nu uijt bevel, des Durchluchtigen Hoogh geboren Hoochvermogenden Fursten ind Heeren Heeren Wilhems Hertogen tot Cleve, Gulich ind Bergh, Graven tho der Marck ind

Folio 155 recto

Ravensbergh, Heeren tot Ravenstein etc. onser Genedigen Fursten und Herren, na vermogen onser privilegien sijnen Amptmans Eet geswooren, und wy dan biß noch toe sijner *Furstliche Genade*. als onseren landtfursten und Erffheeren geene Hulde und Eyde, die wij sijne *Furstliche Genade* verplicht sijn, hebben gedaen etc. Dat wij als goetwillige onderdanige ind Gehoorsame Ondersaten sulche huld und Eyde tot allen Gesinne ind sijner *Furstliche Genade* gelegentheyt geern doen willen, gelijk wy ons oock goet willich te doen, voor deser tijt menich mael erladen, und sullen oock der gebuir gemelten onseren Amptman van sijner *Furstliche Genade* wegen, (gelijk wij de vorige Amptluijden in gelijcken gedaen) billicken hoorsaem leisten, ind erzeigen.

Sonder argelist Oorkondt der waerheijt onsern gemeene Schepen Secret Segel van Huissen in Spatie van desen gedrukt, den 11^{den} Julij anno 1566.

Folio 155 verso

*Der Roeden Tal van die
Lantweteringe.*

Item Gendt 1168 roeden, und $\frac{1}{4}$ van een roede.

Item Angere 743 roeden, und 6 voet und
sij hebben uit Signaet 600 roeden.

Item Bommel ind Halderen 800 roeden dobbel roeden.

Item Breeler 100 roeden.

Item Huissen 300 roeden.

Item Ressen 200 roeden.

Item Rickerswordt hondert roeden.

Item Lair 100 roeden.

Item Elden 300 roeden.

Item Doornick 50 roeden.

Item Lent 200 roeden.

Item Marrijm 50 roeden.

Item Aemb 150 roeden.

Item Elst 250 roeden.

Folio 156 recto

Item Hollander Broeck 200 roeden.

Item Lienden 200 roeden.

Item den Ham 15 roeden.

Item Driel 300 roeden.

Item Osterholt 200 roeden.

Item Weerbroick 35 roeden.

Item Wolveren 15 roeden.

Item Reet heeft na dat Signaet 9 roede.

Dan sij en hebben nu niet meer maeten kregen dan drie roeden, und daermet is die lantweteringh uijtcomen met sijnen roedental.

Folio 156 verso

Dit nabeschreven is van die kaey voor die Rijnpoort, und is uijt Berent Verweis hant na geschreven.

Item op manendach post Exaltatidis Crucis Anno 44 [*feestdag Kruisverheffing op zondag 14 sep 1544*].

Item sullen de gene die Stadtweerdts und den Knijnen wardt, Jan van Halderen, Everwyn ind Jan Teignagel, und Smalevelt cum suis, dragen van die kay voor die Rijnpoort gemaect is, und die gebondt daer die Brugh werliggen sal. und die gebonden staen buijten (besonders tho betalen)

Item inden eersten sal die Stadt dragen 24 stuijvers brabantse. behalven die gebonden.

Item die Knijnen wardt Everwijn, Johan van Halderen cum suis, anderhalven brabantse gulden.

Item die Stadt wardt Jan Reijnders een hollantse gulden. und Jacob die moller thien stuijvers brabantse.

Item Derck Smalevelt cum suis, eenen hollantsen gulden.

Accordee^{tt} met Berent Verweys seers.
handt za^r. van woorde tot woorde.

Behalven dat Parenthesis

Folio 157 recto

*Dit nabeschreven is des Drost
Henrick van Wittenhorsts
Amptmans Eet, den hij gedaen
heeft, oorcont, Richter Borge-
meister Schepen und Raet inden
Raethuys opden 16^{en} dach Marty.
anno XV^C und LXXI.*

Der Edel Erntfeste und frome Henrick van Wittenhorst sal wesen een Amptman tot Huissen van wegen des Durchluchtigen Hoochgebaren vermogenden Fursten und Heeren, Heeren Wilhelms Hertoge toe Cleve, Gulich ind Bergh, Grave to der Marck ind Ravensbergh, Heeren tho Ravenstein etc. unsers G. F. und Heeren.

Und den luijden tho Huissen die nu sijn of namaels wesen sullen alle ur rechten te behalden, und idermalck Recht und vondenisz te doen, den Ermen als den Rijcken. dat un Godt alsoo help und sijn Godtlich woort.
Sonder alle argelist.

Folio 157 verso

Copia

Wilhelm Hertogh to Cleve, Gulich ind Berge, Grave to der Marck ind Ravensbergh, Heer to Ravensteyn. etc.

Liever Diener nach dem ons, onser lieve getrouwen *Burgemeister* Schepen und Raet onser Stadt Huissen onderdeniglich aengereight woe sij inder kirssen wagen, als die by oen bishet gebruik geweest, etliche afbreuck spoiren, mit onderdaniger Bith, wy mit genaden bewilligen wollen, dat, die welke soo den Rijnstroom met kerssen afvarende comen, und aen bemelter onser Stadt Huissen, nit aentho leggen ader vercoopen, sonder, ons ihren gewontlichen Tol daerselbst tho verrichten plegen, dat die selvige aengehalden werden, ihre kerssen die tijt van ses weecken ongefehrlich aengeruiter* onser Stadt Huissen aen tho landen, ihre geladene kerssen daer selfs aender wage te brengen und daer met onser Tol gerechticheijt voor dat mael gefrijet sijn mochten, und wij dan gemelten den unseren van Huissen, sunderlich, daer met sy onser Stadt poorten Toornen und muijren, in nodiger reparation stellen und onderhouden mogen geneight sijn. Soo hebben wy oen voor diszmael und op eijn jaer allein

Folio 158 recto

mit gnaden bewillight ind toegelaten, dat die jenige, soo den Rijnstroom met kerssen tho schippe afkomen, aen bemelter onser Stadt Huissen aver lenden, und ihre kerssen daselbst wegen laten, ader sich derhalven mit den waeghmeister na billigheijt verglijcken sollen, sonder ons in dem fal eenigen Tol daer van tho geven durffen. Daer na ghij u tho richten. Und ghij unser Tolner solchs in uwer Reeckeningh mit vermelden, versehen wij ons alsoo.

Gegeven tho Hambach den XIIIe May Anno 71 [1571] onderstont

Uijss bevelch mijns G. H.

Wilhem Leye *scripsit*

Wolter Verwer *scripsit*

Unsern Tolner besieher und Tolschrijver unsers Tols tho Huissen.

Folio 158 verso

*Dit is des Drosten Johan van
Wittenhorst Eedt den sijn Ed.^t
gedaen heeft oirkont Richter
Borgem^r. Schepen und Raet in den
Raethuys den 6^e Dagh Julij
anno 1593.*

*Desen Eet staet van woorde tot
woorde op folio 157.*

Folio 159 recto

Copia

*Wilhelm, Hertogh to Cleve, Gulich und
Bergh, Grave tho der Marck und Ravens-
bergh, Heer tho Ravenstein etc.*

Eerbaer liever aendechtiger, nachdem der Hooghgeborner furst unser geliefter alter soon Hertogh Charl Friederich, wie derself ferner na Italien sich wyder to besuicken, verreist inden wederkompst uijt den koningreich Neapolis opden wech sich etwas ovel* gevoelt, und doch voort op Romen getagen, daer selbst sich die kranckheyt met den kinderflecken und avervloedigen bladeren apenbairt, oock der hooft fluith soo geweldigh daer toe gevallen, dat aver allen gesuchten und furgewanten uijttersten menschelijcken sulx (: daertoe die pauselijcke Heyligheijt alle vaderliche mitleijdenliche trouwe sorghfeldigheijt vermits gemeijnen gebedt tho

Godt, ind raet der vornembster Medicijn meester erzeight) ohn twijvel alsoo uijt Godts verordnunge gemelter onser geliefte soon op Guesdach den negenden verschenen maents februarij mit goeder vernuft und bestendigen vertrouwen tho Godt na Entfangunge der Heyliger Sacramenten, Christlich inden Hern Entslapen. Der almachtige Eeuwigh Godt wolle der lieve ziele gnedigh sijn, und ihme am jungsten dagh mit allen Christgelovigen eijn froliche herliche op verstantenis

Gedenksteen van Hertogh Charl Friederich in de kerk *Santa Maria dell'Anima* in Rome

(zie ook: https://de.wikipedia.org/wiki/Karl_Friedrich_von_Jülich-Kleve-Berg)

verleenen. Wie hooghsmerzligh nu diese leydige bedruefsde tydongh, hinscheyden und afsterven bemeltes onser veel geliefden altsten Soons, die ons nu mehr in onser alder die Furstliche Regirungh, nutzlich hedde dragen helpen, und ons damit erlichteren können, uns ind den onsern billich oplicht, hebben ghij und iedermenniglichen tho ermeten, dwiel aver dieses und alles wat den lieven Godt gefellich, nit tho erenderen* ist, mit Christlichen gedult, sol und moet opgenomen werden die tijden oock itzunder ganz sorghligh und gefeerligh. Soo is onser gnedighs gesinnen dat ghij dat gemeine volck vanden predickstoel ur sundich leven aftho stellen, ind sich mit Ernst tho Christlicher bueth und beteringh tho begeven, oock den Almachtigen voor onsern afgestorvenen Soon tho bidden ernstlich vermanen und daer tho dewijl diese und andere beswernussen uns ind onseren Furstendommen und landen uijt walverdienter straff van den Almachtigen ohn twivel averkommen, dat sijne Gottliche *Genade* sijnen gesatten Toorn gnedichlich afwenden und fur ferneren ongeluck behueden, to dem die langhwijlige berijge und oproer voortduere tijden sorgelijcke kranckheijden und sunderlingh den tweespalt inder religion in beterungh stellen wolle.

Folio 160 recto

in ven dem hed Ihr opgeruirten* onseren geliefften Soone Christlicher gedachtnis. Drie dage na ein ander, ieder dagh tho driemalen op kunftigen Sondagh Letare [*halfvasten zondag*] den derthienden itziges maents Martij, und den dit onseren schrijven nit so froe toegestalt* mach werden, den folgenden Sondagh judica [*passie- zondag*], antho fangen, tho beluijden, ind alt herbrachten Christlichen Catholischen gebruick na die selvige drie dagen in der kirchen den Christlichen Gades Dienst oock predigh und gemeine gebedt tho halten.

Versien wij ons alsoo.

Gegeven tho Cleve den achten Martij anno LXXV. [1575]

Accordiert mit den originael
oorkont mijn eijgen hant
was get(*ekent*).

Henr Cock Secrs.

Folio 160 verso

Thonis van Sevenaer Richter geworden.

Alsoo Claes van Smalevelt Richter in sijnen leven tho Huissen opten 30^e dagh Januarij A^o '87 inden Heer almachtich entslapan ind van't Eertrijck verscheijden is, heeft onsen genadigen Furst und Heer Hertogh tho Cleve, Gulick ind Bergh etc. Thonis van Sevenaer met den Richter Ampt uijt genaden wederom versihen*, ind heeft oirkundt des Edele und Erentfeste Henrich van Wittenhorst Drost und Amptman tho Huijssen voor Burgem^r, Schepen ind Raet sijne Richters Eer gedaen, na vermogen onse privilegien ind Stadt rechten. Sonder argelist op ten 9 Maij 1587.

Folio 161 recto

Belangende den weerwal langens die Huissense Zege.

Op Sanc^{te} Lebuinis dagh [12 november] des anderen daeghs na Sinte Johans dagh Nativitatis tho midt somer, is den verdragh gemaect bijden Richter Claes Smalevelt ind Burgemeester Lambert ten Heerenhaeff, Johan van Halderen Rentmeijster uns gnadigen Heeren und voort gemeyne Schepenen ind Raet tot Huijssen, tusschen der Stadt, ind Sinte Catharijnen Gasthuijs binnen Arnhem, als van ure palinge* van uere landt streckende langes onse Zege*, dat Johan van Ee to Elden bouwet und unse wederwal vander Zege tho na gebouwet hadde, als bijden vrunden erkant is. In bijwesen die Burgemeester Hackfort und Jan van Meeckeren und Gijsbert ter Hoeven Burgemeester der Stadt Arnhem und Reinier Kempingh, secretaris der voorgenoemde Stadt Arnhem, in bijwesens des Rentmeijsters des voorß Gasthuijs. Dat Johan van Ee die Huijsman, soo balde die schair* van den lande nu daer op steet, af is, dat hij den wederwal weder in sulcken gestalt sal stellen, gelijk die voorhen geweest is. Und gelijk hij noch beneden und boven is, und sich des wals niet kroeden*, noch weyen of gebruijcken, tusschen dit und Sint Lamberts dagh [17 september] und terstont wijcken ind laten leggen (als hij gedaen heeft van dat gasthuijs wegen:) gelijk hij van alts gewees is, ingeval dat die Rentmeester voorß tusschen dit und Sint Lamberts dagh bewijsen sal met Segel ind brieff datte sijn palunge* strecken

Folio 161 verso

wes op die Zeege und dat dat Gasthuijs den wal mit den Gres* ind Holtgewas ind den Erffgrondt thosteet, daer wij met recht ind tegen en mogen, willen wij uns daer in dulden und halden als billick is. Und ist saick sulckx gelijk voorschreven, nit

bygebracht, noch bewesen en wordt (des niet geschiet en is na sijn vermeet* bij to brengen) sal dat Gasthuijs voorß vanden wal terstont verstercken wesen, ind Erfelijck ind eeuwelijck blijven. Ind geen recht meer aen hebben, und die Stadt van Huissen den gebruijcken, und die Dijckgraeff die schou daer aver fuiren sal, gelijk van alts gewoontlijck geweest is. Ind die neigste twee hondert jaer und etzlijke jaren gedaen inden gebruick geweest und noch sijnt. Und heeft die Rentmeester gelaift* voor on und sijn nakomelingen van wegen des Gasthuijs volkomelijcken na tho gaen. Actum op ter wael, Stadt, die gebreecken gelegen waren, anno 1548.

Land van het Catharijnen Gasthuis aan de Huissense Zeeg en de Rijkkerwoertse Straet
 (Bron: Gelders Archief – Toegang 2001, inv. nr. 558-1)
 (Aan het einde van de huidige Loostraat liggen deze percelen tussen de Huissense dijk en Bergerden/Rijkerswoerdsestraat)

Item alsoo die dach aengestalt was tusschen die Stadt und Sinte Catharinen Gasthuijs binnen Arnhem, op Sint Lamberts dach gelijk voorß, dat de Rentmeester op den bestemden dach te Huissen solde comen, ind brengen zegel und brieff, dat die wal van die Zeegh oer erfgrndt guet weer. Soo binnen die Rentmeester und provisooren mit ur gedeputeerde opden voorß dagh gecomen tot Huissen aen den Gericht, dan sij hebben urvermeten ind bewijs nit bij gebracht. Als sij sich

Folio 162 recto

vermeten* hadden, ind hebben die saeck laten vallen, want sij sich daer geen recht toe en vermaten, gelijk sy sich vermeten hadden, heeft die Stadt den weder aengefangen ind laten bepaten* ind in gebrueck gecommen, gelijk sij voortijts in geweest is. Ind noch is, und sal die voort gebruecken gelijk sij die baven ind beneden gebruecken, ind dat Gres, ind genot van Holt, Doorn und anders, met paten* und knotten tot oeren gebrueck, Erfelijck und Eeuwelijck behalden, gelijk voor geroert.

Actum op Sinte Lamberts dach anno 1548 und hebben ur ungewair sijn handt daer afgetagen*.

Dese Copie Gesz uijt den Gericht signaet,
Durch Berent vander Weij in sijnen
leven secrs. tho Huissen, is daer met
Accordeerende van woorde tot woorde,
oorkund dese mijn eygen Hand und
naem, bevonden
Henrich Coch Itziger
Secrs. to Huissen.*

Folio 162 verso

Van den Landt tol to Rees

Anno 1579 am negenden Octobris, heeft den Erntfesten Emond Gruiter als Borger tot Huissen alhier tho Rees aender Stadt Tol sijn L.* ossen vertolt tot 38 stuck toe, ind noch twee osschen die den Heeren Drostens selfs toecomen, in erwegungh als of wal sijn L. sijnen vrijbrieff van tolvrij verthoont dat dannoch dieselve sijn L. voor antwoort daer op ontfangen woe dat deser Tol niet des Durchluchtigen Hooghgebooren unsers gnedigen Fursten und Herren. Dan der Stadt Tol weer, ist weere doch sake dat sich befinde hier negst als dat eijn stad Huissen mit der Stadt Rees in eynigheijt stunde, waerop ind sunst mit protestation als dat dese vertollingh voorß der Stadt Huissen voorß in ihren privilegien ind rechten niet hinderlich ader nachdeylich sij, und ihn sunst sijn Erlacht* Tolgelt wafheren* es met onfugen genomen, wedergegeven werden sal, It selve Tolgelt itziger Tolner empfangen heeft. Sonder argelist.

Herman Swehen Secretario scripsit

Folio 163 recto

Ordonnatie belangendt die Schippers

Op ten 14de October a^o 78 is by Burgemeester, Schepen und Raet in den Raethuijs Eindrechtlich gesloten verdragen und ingewillicht, dat de Borgemr. Geerdt Kemerlingh eenen iederen Schipman, soo die vrijheyt op den Tollen opferdigh ind uijtferdigh met sijnen vrijen teijckenen gebruijckende is, bevel ende aenseggen sal, dat sij sich stellen ind daer na schicken sullen, selfst te hebben op toecomende hooghtijt van paesschen, doch 14 dagen daer na onbafaert* een eygen huijs ader kamer met sijnen eijgen uijt ende inganck naest der straten, tho koop oder tho huijr. Yeder na sijne gestalt* und gelegentheijt. Daer hij uwe setten sal, om Godt willen, om fuijr und roock tho halden, een schemel* vrouwe, maecht, of woe hy dat verhuijrden dat gelt in die arme tafel sal laten komen. Item sal oock inden selfden huijse hebben sij eygen geweer daer hij op gemonstert is, und soo veel huijsraets dat XX golde schilt weert sij. Daer de Heer sijne breucken (:woe hij in eenige derselve fallende wurde) kan aen verhalten, und die des niet en dede sal men achter den voorß dagh ur teyckenen weygeren, ter tijt sij sulche gedaen hedden sonder arch und list.

Und was ondertekent
van wegen und uijt bevel als
voorß

Cock Secretaris

Met sijnen originael accordierende bevonden bij mij Bernt vander Weij, secrtaris tot Huijssen urkuntt mijn handt.

Folio 163 verso

Item is dese voorß ordonnantie wederom durch Richter, Borgem^r, Schepen und Raet op nieus befestiget und bekreftiget den 23ste Januarij anno LXXX. [1580]

Bernt vander Wey Secretaris

*Desen navolgenden Brief is nageschreven
und afcopieert uijt za.^r Beerent vand.^r
Wey, gewesenen secretaris der Stadt Huissen
Hant, und mij ondersz secretaris be-
valen, hier in te laten schryven.*

Van den Lazarus Huys.

Wy Burgem^r, Schepen und Raet und Gasthuijsmeesteren tot Huissen doen kondt allen luijden und bekennen in desen apenen brieff, dat wy met goeds voorsichtigheijt ind voorgehalden beraet aengenamen hebben und averkomen sijn met Evert Lipkens und Geertruijt, sijn echte huijsvrouwe, oirer twee leven lanck* toe bewoonen ind op te halden, dat nije getimmerde Lazarus huijs dat wij opten Zand buijten onse Stadt doen timmeren hebben. Dat is tho weten dat die selve Evert und Geertruijt alle vreemde uijt seitte Lazaren die um Gaetswil herbergh aen oir gesinnen, guetlich ontfangen, und oiren gerack*

Folio 164 recto

van potspijs, brandt und slaepingh* doen sullen gelijk sij dat hier to vooren in onsen gasthuijs binnen onse Stadt te hebben plegen. Und die voorschreven Evert und Geertruijt sullen hier voor oir leven lanck inderselver huijsinghe mogen woenen ind gebruijcken die geheel hoffstadt und alinge geseet gelijk dat afgewracht* is. Und sullen tot oiren nut und orber hebben alles datgeen dat daer op west* und besunder sullen sij den hoff jaerlijcx tijtlijcken und orberlijcken besaeyen, soo dat die siecken daer in komende alle tijt des somers und des winters potspijs daervan mogen hebben, ind oock s'jaerlijcx soo veel ruebsaets* daer in seyen dat die siecken oock geen gebreck van aly* barnin dorven hebben, und sullen voort die huijsinge halden in goede gerack met alle datgene dat Gasthuijs binnen der Stadt daer in heeft. Und die huijsinge halden ind waeren want dicht und dack dicht und besonder die hoffstede mit den Hoff niet verargeren, ind met paettinge verbeteren nae oere macht daer voor sy wederom hebben sullen alle dat geen om tot beed om Gaetswil gegeven wort.

Sonder iemants eenich deel of recht daer aen te hebben, oock sullen onse Gasthuijsmeesteren indertijt on alle jaer toe vollsten oiren brandt, bestellen und coopen twee voeder holts. Daertoe sullen Evert und Geertruijt jaerlijkckx koopen twee voeder holts, in dessen vurwaerden dat Evert ind Geertruijts kinderen na oeren doot hebben und na sich mogen nemen alle

Folio 164 verso

sulcken huisraet als Evert und Geertruijt daer in gebracht hebben gelijk die beschreven steet in tweek cedulen die onse Gasthuijsmeesteren een und Evert und Geertruijt die andere hebben, und wanneer eijn van oen beyden gestorven is, die geen dan inden leven gebleven is, sal inden huisinge mogen blijven, und eijn Camer daer in hebben und behalden, und voort mede potspijs, barningh* und anders hebben gelijk die ander siecken die daer inne comen, und weert saecke die selvige sich dan by onsen rade weder hijlickende* worde, soo sal die selve daer in die

huijsinge mogen blijven ind ophalden gelijck hem beyde nu gegont is. Oock hebben wy Evert und Geertruijt gegont und toegelaten te mogen halden een koe, twee vercken, acht hunnen, ende eenen haen und anders geen beesten.

Und sullen toe vollsten tot die timmeringe geven den Gasthuijs seven rijnse gulden, und mede ist bevoorwaert waert saecke dat binnen oere tijt eenige van onse Burgeren uijtseijlich und Lazarus worde, die selve daer oock een kamer in die huijsinghe hebben. Ind wolde die selve dat gewas met besaet te hebben, ind die beed mede genieten, sal die selve daer mede doen gelijck Evert und Geertruit nu gedaen heben. Oock sullen Evert und Geertruid ter weeck niet meer binnen onse Stadt omgaen dan des Sondaeghs des Guesdaeghs, und des Vrijdaeghs und die Gasthuijsmeester indertijt sullen tot die wracht*

Folio 165 recto

om die hoffstadt te halden als men des behoevende is, bestellen alsoo veel rijssen daer Evert und Geertruijdt die wracht mede sullen laten maken und sullen oock jaerlijcx tot vordel hebben, 2 pont keerssen, acht pont reusels* und oock jaerlijcx een schepel malds, sonder argelist.

In oirkonde onser Schepen Segel van Huissen aen desen brieff gehangen, gegeven inden Jare onses Heeren 1490 des naesten vrijdagh na den Heyligen pinxterdagh.

Desen voorß Brief is accordeerende bevonden met sijn principael durch *zaliger* Beerent vander Wey gewesenenen Secretarij hant geschreven bij my Berent vander Wey der Stadt Huissen Secretario und Nots. Publico, etc.

Berent vander Wey Secretaris

Folio 165 verso

Copia

van die vier Peerts Jaermerckten.

Von Gottes Genaden Wy Wilhelm Hertogh to Cleve, Gulich und Berge, Grave to der Marck und Ravensbergh, Heer tot Ravenstein etc., doen cont als ons Burgem^r, Schepen und Raet aenzeigen doen, woe sij van weylant onser voorvaren, *zaliger* Gedechtnis, met tweem jaermerckten privilegeert und begenadicht, op welchen soo wal peerden und andere beesten als oock allerley coopmans waer, verhandiert, gekoft, verkoft, und omgeslagen worden, mit onderdanigen bidt, ihnen die selvige tho bestedigen und daertoe noch twee andere peerdt und jaer merckten mit gnaden tho verleenen willen, und bekennen wy demna voor ons onseren Erven und nakomelingen dat wy bemelter onser Stadt Huissen tho

sonderlingen genade, oock beteren gedijen und voortsettingh gemeyne Neerungh berurte twee jaermerckten confirmeert und bestedight und daertoe die gebedene twee peerdemarckten verleent und gegeven hebben, confirmeeren, besteedigen verleenen und geven met desen onseren ptrait*, doch mit etlicher veranderingh und deser gestalt, dat die eerste merckt sal gehalten worden, op maendagh na St. Laurens dagh [10 augustus]. Der tweede acht dagen voor Sinte Catharinen dagh [25 november], der derde des woensdaghs na vastellavont, und der vierde op Sinte Margrieten avont [20 juli] alle naestcomenden.

Nota also inden Original staet den derden merckt des Woensdaghs na Vastellavont, is denselven verschreve, und sal sijn des Goensdaegs voor Vastellavont

Folio 166 recto

und soo voort alle jaere, na malkanderen volgende, soo lange ons, onseren Ervan und nakomelingen gelieven wirdt, to welchen jaermerckten twee dagen voor und twee dagen na yetlijcken derselviger wy allen den genen, soo die besoecken werden, onseere vrij, sekere veyligheijt und geleijde, met oeren lijven, haven und goederen, verleenen und geven, durch onseere furstendomme landen und gebieden voor alle die gene daer wy mogigh und mechtigh sijn. Doch alles op geboirlich* tol und wegh gelt, und sollen doch hier inne uijtgescheijden sijn openbare doodtsleger, moorder, friedtbrecher, kercken, stroome, und stratenschendere oock die onse ond onseere landen und onderdanen afgeslachte vyanden weeren, dieselve berooft ader beschadight hadden, ader met recht verwonnen. Daer nae landtruijmich werde und derwegen noch ongesoent weren*, oock dat alle und yedere, die deses onser geleyds vrij und seeckerheijt gemeten wollen, sich oock wederom geleydtlijck und aller geboer verhalten.

Alles sonder argelist, oirkont onser hier op gedruckten Secreets.
Gegeven tho Cleve den 2de augustus a^o 1584.

und was met eenen roden opgedruckten wassensegel besegelt, und stundt* onderschreven

Henr. van Wezel D. C.
manu propria

Wolter Verwer.

Accordiert met den principael

Bernt vander Wey: Huissen *Secretaris*

Folio 166 verso Deze pagina ontbreekt

Folio 167 recto

Extract uijt den Legerboeck Claes van
vacantien Smalevelt gewesen Richter met sijn
eygen Hant geschreven.

Dit nabeschreven sijn die tijden und dagen als men niet en richt* und die Roede
gelacht* is.

Item in den eersten van St. Thomas avont [*21 december*] af biß opten eersten
werckdagh na derthien dagh

Item opten Sondach Oculi [*3de zondag van de vasten*] biß op manendagh na Judica
[*5de zondag van de vasten*] om des merckts wil.

Item op saterdagh voor quinquagesima [*zondag voor aswoensdag*] biß op ten
eersten Donderdach in den vasten.

Item opten palm avont [*zondag voor Pasen*] bis op maendagh na quasimodo [*1ste
zondag na Pasen*],

Item opten pinxter avont [*Pinksteren*] biß op manendach na Trinitatis [*1ste zondag
na Pinksteren*].

Item acht dagen voor Margareta [*20 juli*] bis acht daegh na Margareta om der
merckt wil.

Folio 167 verso

Item van St. Jacobs avont [*25 juli*] bis des anderen daeghs na St. Lamberts dach [*17
september*] om des bouws* wil.

Op dese dagen sal men niet attenteeren.

Item wanneer eenige genechten* vallen op Sonnendach of op andere gebaden vier
dagh, soo is der genechtdach des volgenden wercks dagh.

Item inden kerssen bouwe als die wage gehangen is en beset men niemant dan om
saken wil der kerssen koopmanschap aengaende.

Item hier ume sijn alle crimineelee saecken uijtgenomen, die oeren ganck altijt
hebben, und die arresten om kontschap der waerheyt daer niemant voor gefrijet is.

Folio 168 recto

Copie der Commission Hertog Johans Wilhelmen Hertogen to Cleve, Gulig und Berg, Grave to der Marck und Ravensberg, Heeren tot Ravensteyn etc. Craft der welcken sijn F. G. als einziger angebornen Erbfolger und der gemelter Landen Regierung tho Staedt en bij der Stadt Huissen tot Ihren genadigen Fursten und Heeren aengenomen.

Van Gottes Gnaden, Wij Johan Wilhelm Hertzogh zu Cleve Gulich und Bergh, Grave zu der Marck und Ravensbergh, Herr zu Ravenstein etc. thun kundt und fuegen allen und jederen onser furstendoms Cleve, Amptleuten, Voghten, Schultissen, Rentmeisternen, Kelneren, und anderen bevelhebberen, voort Burgemeisternen, Scheffen, Rheten, Geswooren und Gemeinden hie mit zu wissen. Nachdem der Hooghgeboornen furst unsers fruntlichen geliebten Heer und Vatter, Heer Wilhelm Hertzogh zu Gulich Cleve und Bergh. etc. nach versihung unwanckelbaren willen des almechtigen am funften itziges monats, die schult der naturen Godtzeligijcke betzalt und von dieser betrubter welt in die eeuwige freuden Christlichen abgescheyden, deren zielen der getrouwe Godt aen Ihnen Tagh mit allen Godtzaligen eijn froliche

Folio 168 verso

aufferstehungh gnedighst verlehen wolte, ingestalt das nu mehr nach solchen ledigen onversehen abganck uns als einziger aengeborenen erbfolger dieser landen succession und regirungh rechts und pilligkeit nach angestorben und anerbt, ob nu wol wir in diesen fal uns mit inhulding und anderen dar zu gehorenden nootwendigkeiten voor zu stellen, und zu leisten geboert, uns wol zu erinnern wissen. Dazu schuldigh erkenne auch een solchs furderlichst und zoo baldt moglich zu thun niet ungeneicht. Soo wirdt doch das selbigh wegen ieglichen infallenden hoogh wichtigen ehaften ver hinderungen, auch das uns der traurzeit wie bij fursten persohnen loblich heerkomen, pilligs ab und auss zu warten geburen wolle, wie gern wir fursten tho doen geneicht, inder eijl nit vollzogen werden können.

Damit aber bey desem gefahrlichen sorchsamen zeiten und betrubten untreuwen lauffen unseren adelichen und anderen unterthanen in Steden, Flecken, Schlosseren.

und Dorferen, hie zu wissen, nichts besweerlighs oder wederwertichs zu stehen, sie auch, wen vor ihr überhaupt, und landtfursten zu halten, wissen mogen.

Als haben wir gegenwortige, die Erntfeste und Eersame onserer liebe besondere Stephauen von Wylich zu Kervendonck, Roelandt vanden Bijlandt zu Spaldorf, Rutger Bracht und Rudolf Kat Burgemeister zu Wezel und

Folio 169 recto

Cleve, zu Ihnen allen und jeden obgemelts ambt und besunder mit gnugsamen befel und folmacht, die wir hiermit und kraft dieses geben, abgefertight, und befohlen daß opgemelte onserer abgesante, sich aen unsere stadt bij obgemelte amptleuthen und bevelhaberen, auch den steten, flecken und gemeinden angeben Ihnen van onsem wegen ob wolgemeltes onserer geliebten Herren Vatters hoogh loblicher Gedechtenis todlichen abganck mit guter bescheydenheyt wie zy zu thun wissen aenkundigen.

Da bey auch vortragen, und anzeigen sollen die unterthanen allenthalben, adlich und unadlich, geistlich, und weltlich, voort Burgemeisteren, Rhete, Schepen, geswooren und gemeijne Burgeren mit getreuwen flis* zu erinnern, und ernstlich zu ermaenen, ons nu mehr voor Ihre angeboorenen Lantfursten und regierenden Herren zu erkennen, zu achten und zu gebuerenden trouwen gehoorsaem zu erwiesen bij uns bestendigh zuhalten, und niemant anders er sey auch wer der wolle zu erkennen, auf oder in zu nemen, ohne unseren ausztrucklichen befhel, hant zeichen, und zegel, sonder Ihre Stete, Slosser und Vlecken flissien* zu bewaren, gute tagh und nachts wacht zu halten, und in allen wie getrouwen gehorsamen unterthanen zu thun schuldich sich zu ertzeigen und bis daeraen das die huldongh und anders wie obstehet, durch ons selbst beschehen, und volstreckt werden mach gewertich zu erhalten.

Hin wider sijn wijr innen sambt und besonder alles das jerich wes onser voirfaderen Christlichen gedechtnis Ihnen ahn privilegen, frijheyten, und sunsten furstlich

Folio 169 verso

verlehent bestetiget und gehalten, gleicher gestalt onserer theils nit allem auch zu Confirmeeren, sonder auch zu volnstrecken, und alles anders, soo ons in desen sal anstehen und obliggen wil gnedighlich zu leijsten urbietich und willich und wollen hier uber eins.

Idem orts austruckelicher runder erklerungh, und unsere abgefertigte verrichtung ferner dar nach haben zu richten, oder infal einiger verhoffentlicher wedersetzlicher verweygerongh, die geboir* dagegen voor zu stellen mit ehisten erwarten. Darnach sich een ieder zu richten und versehen uns dissen alsoo gnedighlich und

unnachleslich geben zu Dusseldorff under unsen gewonlichen hant zeichen und aufgedruckten zecreets zegel.

Am neunten monats tagh Januarij 1592. Jaer was unterschrieben Johans Wilhelm Hertzogh und mit sijn F. G. zegel in root was daer ondergedruckt.

Tegenwoordige coppie accordiert mit
die original bezegelde und ondertee-
kende Commissie

J. Por Secretaris.

Disse Commission is durch den dar in ernanten furstlichen Commissarien und abgesanten, den Richter Burgermeister Schepen und Raet sampt den furstlichen Amptleuthen und gemeinen Burgeren deser Stadt Huissen

Folio 170 recto

sementlichen inden Raethuijs vergadert sijnde mit bredere derselven Commissarien muntliche antzeigungh voorgedragen, und dieselve einhelliglich na verlesongh dero Commission Hoogh ermelten Hertzogh Johans Wilhelmen unseren genadigen fursten und Heeren, Hertogh to Cleve, Gulich und Bergh, Grave tho der Marck und Ravensbergh, Heeren tot Ravenstein. etc. als eintsiger aengeborenen erbfolger, sijnes f: G: geliebten Heer Vatters Christlicher gedechtnis, voor Ihren aengeboren gnedighsten lantfursten und Regierenden Heeren unterthenigst erkant und aengenomen, oock die geboerende trouw und gehoorsaem in onderdanicheijt zu bewiesen aengelobt, tegens bestetigongh Ihrer privilegien und freijheijten, und was sunsten Ihren furstlich verlehent gehalten und bestetigh und ferners wie gehoorsame unterthanen zu thun schuldich t'zu erzeigen , mit dero vertroostung das die huldigongh durch sijn F^e. G^e. selbst beschehen und irster gelegentheijt volstreckt werden sal.

Sonder argelist, actum den 30ste Januarij 1592.

Folio 170 verso

Woe men sich met den Breucken halten sal

Is op Ste Vunratius dach anno 1533, binnen die Richter Otto van Wijlick, Burgemeester, Schepen und Raet, bij den Erntfesten und fromen Elbert van Pallant, Erfmarschalck slants Cleeff und amptman Eendrechtelich avergecomen und geslaten*, und dat vestelijcken tho halten, datmen alle breucken* die hier vallen und geschehen mogen, die onse Genediger heer ind onser stadt gelijk aengaen, dat hij de selve breucken, soo baldt sij geschiet binnen terstont eendrechtelijck

uijtpijnden und maenen. Die eene heeft tho verdrincken und die ander heeft die huijsarmen te keeren, waer Richter, Burgemeester, Schepen und Raet dunckt, daer des meest van noden is, und voor alle breucken die onsen genedighsten heer alleen aengaen, wil die voorß Erntfeste und frome Elbert van Pallant, Erfmarschalck, ten rechten stellen und nur recht achtervolgen.

Des Richters Eet die Egbert van Wil als Richter to Huijssen in plaets van Antony van Sevener gedaen Heeft opden XXIX April 1596. staet op folio 113. vso, van woorde te woorde.

Dewijle vermits t'afsterven des Heeren Richters Stephaen van Herwaerdens die Richters plaetse alhier is komen te vaceeren, ende wederom met de vacante plaetse vermogens Churf. Gen. patent van 6/16 Januarij 1673 van Sr Churf. Dhlt.* van Brandenburgh ons genedighsten Heer genadighst is

Folio 171 recto

provideert ende versien die Heer Stephaen van Vinceler, dewelcke alhier voor E. E. magistrae erschienen, ende heeft den Heer Burgemeester sijn *Edelheid* den Eedt voorgestaeft, ende desen voorß Richters Eedt van Egbert van Wil, door den Secrs doen voorlesen. Dewelcke sijn *Edelheid* met opgestreckten vingeren, *corporaliter de per bonum** heeft beswooren, *sic actum in Curia den 22^e April 1673* inpresentie van Burgemeester Jan Arissen van Averbelt, Schepen Jan Por, Bernhardt Veeren, Peter Palm, Reijnier van Wil, Diederich Otten, Raetsfrunden Gaerd van Boetbergen ende Wyer van Betuw
ondertekent T. v. Lenth.

Cort verhael des Geenen dat sich op die ordonnantie des weges langes der stad graf-ten van der Arnhemse Poorten tot die Vierackerse Poorten verlopen.

Den 15de Januarij 1597 hebben die Edel Erntfeste Johan van Wittenhorst, Drost Egbert van Wil, Richter Jasper Schroyste ende Borgemeester Arent van Nol, Willem van Wylick, Willem Rogh, Oth vander Wey und Derck Soer, Schepen Rijck van Huissen Raetsfrundt in bijwesen Willem Purk, wederom den wech vander Arnhemser poorten aen tot die Vierackerse poort besichticht und bevonden dat nu die graeff tusschen Thijs Willems mit Jacob van Hessen und Willem Pieck op der Stadt kosten toe gevult, den wech aldaer breet genoegh is, und sich beraetslaget

datmen tot den ses voeten, daer toe die Stadt ronts om herbuijten der graften berechtight, na inhalt der nurongh* van de Dijck Signaeten , und dan na een gemeine wechs, mit den geerfden verdragen solde na inhalt der heeren furstlichen Rheden befels und innen tembliche* erstadongh* doen, daermet men van innen noch soo veel landes verkrege, dat der wegh twelf voet mocht breet sijn, und soo folgents verdragen datmen alle geerfden

Folio 171 verso

opder Stadt graft durch den Gerichtsbade op morgen verscheijden sal, woe sulcx na gichtong* desselven geschiet. Dan Segewalt ter Heerenhaeff geantwoort, hij en hadde lange niet uijt geweest, soo men hem wat wolde, dat solde men hem schriftlijcken toecomen laeten, hij solde sijn bericht schriftlich wederom doen.

Den 16de Januarij anno 1597 sijn achtervolgende den bescheijt voriges daeghs ingewillicht inden Raethuijs erschienen, der Edel Erntfeste Johan van Wittenhorst Drost, Egbert van Wil Richter, Jasper Schroystein *Burgemeester*, Arent van Nol, Willem van Wilick, Willem Rogh Johan van Westerick, Otto vander Wey, Derck Soer Schepen, Rijck van Huijssen und Henrich Smits, raetsfrunden.

Und heeft den *Burgemeester* omvraegh gedaen aenden samtlichen Schepen und Raet wes oir meinungh waer om den wech te ordonneeren, daerop een hellich resolvirt, datmen na inhalt der Heeren furstliche raden befeelen, den wech dat neust* omb der Stadt ordineeren solde. Ind tegens tembliche erstaedongh der geerfden soo veel lants werven datmen den wech tot nootdruft met ruijter und knecht des nodigh sijnde, wel ende onverhindert gebruijcken konde, daer met men des gevaers ontheven waer.

Folio 172 recto

Segewalt ter Heerenhaeff, op aengeven van ordonnantie des weges, datmen soo veel erves van sijn L. (tegens tembliche Erstaedongh inhalt die Heeren Furstlichen Rheden befeelen) begeerden te werven , daer mit der wech bequeemlich gebruijckt konde worden sich bedacht .

Daerop heeft gemelten Heerenhaeff hem laten voorlesen t'gene sijn L: in bywesen des Drostes *Rentmeesters* und eenes Eerbaren Raets den 17^{den} Augustij anno 1595 laten aenteickenen, sich verclaerde noch daerbij tho verblijven, onser *Gnedigen Heer* die Stadt oft gemein Burgeren solden sijn L. halven in geenen schaden komen, und oock Ruijter und knechten door geen in desen wech niet verhindert worden, und soo langh hij sich sijns schadens niet dee beclagen und den wegh vergunden, had men oock wael tho vreden tho sijn, und konde sijn Erff niet vercopen buijten voorweten sijner kinderen neeste vrunden und bewanten.

Und diss is Heerenhaeff in presentie van Drost, Richter und ein Eerbaren Raedt voorgelesen.

Willem van Huickenhorst op aengevens als voorß geantwoort und overgegeven, dat hij den wech soo breed sal laten dat Ruijter und knechten met wagen und karren daer wal und onverhindert mogen hinfaren, Dan van sijn Erff niet begeeren af tho staen, und oock ferners bewillicht, die wangen, daer met der wech verhindert mogte worden niet op tho maken.

Folio 172 verso

Ghijs Willemsen oock erscheenen ende belaeft den wech soo breed te laten dat men den selven met wagen en karren wal sal kunnen gebruijcken sonder eenige verhinderinge und die hegge soo daer staet irst daghs uijt den wegs tho maken, dat Ruijter und knecht niet meer verhindert worden in oeren doortocht, und sulckes stedes alsoo te onderhouden.

Aengaende den Hecken en tusschen Arnhemse und vierAckersche Poorten.

Und Willem Pieck met sijn mede consorten dat hecken naest der vierackerschen poorten op sijnen costen, und Segewalt van Heerenhaeff dat hecken aen die Arnhemse poort oock op sijnen costen halten, belooft, und die slotelen van den sloten bij den poorteners laten, daer met men de slotelen ieder tijt sal weten te becommen, und die heckens apenen, und sal sich niemants der Burgeren oder inwoonderen sonder consent und oorlof, des weges (die daer tho niet berechtight) gebruijcken, bij pene van drie golde schilt, den Heer, met der Stadt und Eijgenaers tho breucken, soo meenighmael yemandt daerop bevonden wort.

Folio 173 recto

volght des Geene den 17de Augusty A^o 1595 van wegens Heeren Haefts aengeteickent.

Gegewalt ter Heerenhaefs op voordragens der furstlichen Heeren Rheden schrijvens und befels sich erklart dat sijn L. in tijden des nodigh sijnde onbespiert* dat hecken aen Vogels kempken apenen sal, omdat Ruijter und Soldaten mit oren Lancien und bijhebbende wagen und karren over Vogels kempken den wegh gebruijcken mogen, und tot vermijdongh gevaers daerhen to wijsen und leijden,

Actum in bijwesen Drost, Richter, Burgemeester, Schepen und Raet, den 17de augustij 1595.

Glicher gestalt Wilhelm van Huickenhorst sich erkleert den wegh over sijn kempken oock tho mogen gebruijcken, und is ihnen luijden dese aenteijckenungh alsoo furgelesen, und daerin frijwillich consenteert. sonder eenich middel van andere wegen voor tho geven.

Folio 173 verso

Den 29ste Junij a^o 1598 hebben Burgemeester , Schepenen und Raet een helliglich inden Raethuijs die gemeine deser Stadt burgeren vergadert und innen voor gedragen het befel van sijn *furstliche Gnedige* , om op neest aenstaenden saterdagh tot Cleve etc. toe erscheinen met volmacht om sijn *furstliche Gnedige* die geboerliche huldingh und Eede to doen, und daer tegens bij sijn *furstliche Gnedige* wederom confirmair und bestedijgongh deser Stadt privilegien tho ontfangen.

Alsoo die Heer Amptman van Burgemeester, Schepen und Raet instanter heeft angesaght deselve solden resolveeren of sij tot sijn Edts* versoeck op Ihr *Churfurstliche* Dhlt Ampts huijs solden willen compareeren. Daer op versoeckende antwoord, soo ist dat haer Eersaemheden Ampts ende Eedtshalven, soo sij die Stadt van Huissen gedaen, daer op qualijck konnen resolveeren, ten sij dat den Heer Amptman vermogens der Stadt alde gewoonten ende privilegien daer mede sij sijn benificirt, irst sijnen eedt gelieve te doen ende gedaen heeft soo ende als deselve hier nochmaels furlicht ende overgegeven wort, mit den Extract die selver privilegien hier befooren den Heer Amptman, op versoeck ten selven fine* ten handen doen stellen, versoeckende noghmaels *Ratione offitie** onderdanich dat die Heer Amptman gelieve idt selve privilegium sich gemass te halden, ende haer daer in mainti-neere stijven, ende handthaven.

Actum in Curia, den 27ste februarij 1620. *in pleno consilio excepto**, Rijck van Huissen ende Johan Duiem, Schepen und Raetsfrundt Peter Otten.

Folio 174 recto

Den 15de Junij 1651 heeft Stephaen van Herwaerden alhier im Raethuijs, inde volle vergaderinge van Burgemeester, Schepen ende Raet deser Stadt voorgebracht een bezegelt *Churfurstliches* Patent, waerby gebleecken dat sijn *Edele* met den vacirenden Richter Dienst hier self naer t'overlijden van desselfs Oom, onsen gewesenen Richter Wilhelm van Vinceler *zaliger* van onsen Genadigsten Heer, in genaden geprovidirt ende versehen ist, waer op gemelter van Herwaerden bij eenen Eerbaren Raet voor oeren Richter op ende aengenomen, Ende heeft bij sijnen gedanen Borger Eedt aangelaeft* deser Stadt privilegien geensins to willen vernadeelen, maer die selve bij allen voorvallen den occasien te willen helpen

maintineeren t'beste te bevorderen ende t'archste te willen helpen afweeren, ende alles te doen wat eenen Eerlijcken Richter te doen toestaet. Alles naer inhoud des Eedts, dewelcken by voorgaende Richters afgeleijt, ende denselven alhier, by dese installation van, woorde tot woorde voorgelesen is.

Sic actum ut supra.

Ex Mandate et ord. Consili.

H. van Lenth Secrs:

Folio 174 verso

Opden 24sten Aprilis 1667 om misericordi Domini [2de zondag na Pasen] hebben die koorgenoten den heer Richter van Herwaerden, tot Schepen deser Stadt gekoren ende heeft sijn Edelheid den 25ste dito in presentie van een Eersamen magistraet sijnen Schepen Eedt afgeleijt. onderstont

Quod Attestor

T. v. Benth.

Dewijl bij die Churfurstliche Regierung des jaers daerna voor die koor van ao 1660. genedights is verstaen dat geen en Richter in futuro, wederom in deser Stadts magistraet soude genomen worden, soo hebben die koornooten daerop, op misericordia Domini 1668. reflexie genomen door dien tselve oock direct was strijdende , teijdens deser Stadts privilegien, wederom gemelten heer Richter, van sijn voornoemde Schepen plaetse gedeporteert.

Actum op misericordia Domini 1668.

Onderstont ter ordonnatie:

van EE: magistraet

was getekend

T. van Lenth Secrs.

Folio 175 recto

Copie vande Gift des alden Tolhuys.

Wy Adolph, Greve van Cleve, maken kont ende kenlich allen luijden, ind bekennen voor ons ind voor onse Erven, dat wij om sonderlinge gunste die wij hebben tot onser liever Stadt van Huissen, op dat sij sich die beth* behelpen, ind onse voorß Stadt die beth vesten* ende timmeren, Derselver onser liever gemeine Stadt, Erflich

gegeven hebben, onse alde Tolhuijs tho Huissen gelegen inder Stadt muijren tho Rijnwart, om soo veer dat gelegen is, alsoo doet sij dat tot onser voorß gemeijne Stadt behoeff, erflich rustlich, und vreedlich hebben ende besitten sullen, ons niet daer aftho geven, ind alsoo dat sij dat weeren ind in timmer ind in gereke halten sullen, dat dat niet verderflich noch nedervallich en worde.

Sonder argelist, in oirkonde ons zegels aen desen Brieff gehangen, gegeven in den jare ons Heeren Duijsent drie hondert vier ende t'negentich des neesten dages, na onserliever vrouwen dage *Conceptionis* [8 december].

Folio 175 verso

van den Alden Tolhuijs

Ick Steven Gruijter Dercx doe kund und kenlich allen luijden avermits desen apenen brieve, want mij die Eerbare wyss luijden Burgemeester Schepenen ind Raet der Stadt van Huissen sonderlinge gunste bewijst hebben, ende hebben mij om eens gemeijnen oirbaers wille avergegeven oir huijs geheeten, dat Tolhuijs, gelegen opden Rijne op der Stadt muijre, mit allen sijnen rechten ende toebehoor, als dat nu gelegen is, soo hebbe ick Steven voorß gelaeft* voor mij ende mijnen Erven, ende nacomelingen, dat ick Burger wesen sal, Der Stadt van Huissen voorß, of huldinge* doen trouwe ind holt te wesen, ind elcken van mijnen Erfgenamen voorß, die dat voorß huijs hebben, ind besitten sal, die sal burger wesen, der Stadt voorß, of huldinge doen, als voorß is, voort meer en sullen ick of mijne Erven voorß, op dit voorß huijs anders niemant setten, te wonen noch te besitten, noch te hueden, dan die daer van mijnre wegen aen ge-erft is, Ten weere mit wille des Burgemeesters, Schepenen en Raet der Stadt van Huijssen voorschreven, voort meer tot allen tijden als der Stadt des noot is, soo sullen ick of mijne erven ende alle die gene die dat voorschreven huijs besitten, ind bewoonen sullen nu of hiernamaels, dat huijs apenen.

Folio 176 recto

Die Stadt daer op te maken ende daer van te beschudden* buijten onsen wederseggen, wanneer sij ons des gesinnen, voort ist voorwaerde dat ick ind mijn erven voorschreven dat hoeft* achter den voorß huise, alsoo lanck ind veer, als dat voorschreven huijs met sijnen toebehoor gelegen is, maecken, waren, ind houden sullen na al onser macht, voor dat aenbreecken des Rijnstrooms buijten kost ind arbeyt der Stadt voorß. Ende ick ind mijnen erven mogen voort timmeren op die muijren, na onsen besten oirbaer binnen ende buijten alsoo als die gelegen sijn, vanden huijse dat daer nu steet, hent aen dat eijnde toe Suijdswaerts gelegen, uijt genomen dat wij dat timmer[werk] niet met stroo decken en sullen, sonder alle argelist, in oirkonde ind getuijge soo hebbe ick Steven voorß mede gebeden, Heeren

Arem van Hessen Ridder, dat hij dit mede aver my bezegelen wil, ende ick Heer
Arendt voorß om beden wille Stevens voorß,
Soo heb ick mijn zegel mede aen desen brieff gehangen.
Gegeven int jaer ons Heeren 1406 des Sondaeghs na den Heijligen paesschen dach.

Folio 176 verso

*Copie der Missiven van Furstliche
Raden belangende die omgestorte Muyr
Des Alden Tolhuys.*

Eersamen goede frunden, wes wij Junghst der omgevallen stuck muijren halven,
und welcher maten die weder op tho maken, aen U und onser Gen: Heeren
Rentmeisters aldaer geschreven weten U Eersamen bedechtelijck tho erinneren, und
werden wij bericht, wie wol gemelter Rentmr, ongeacht aller sijner opliggende
besweerungh willigh geweest mit eenen vande Stadt daer toe verordente,
samenderhant beroerte muijr weder op maken to laten. Dat sich der Borgemeester
met furwendungh der Stadt schulden, und dat hij dat, daer toe nodige gelt, niet
opbrengen konne, bisheer besweert, dadurch die Stadt aen den oort alsoo open
liggen blijft, und in diesen gefehrlichen tijden, und krijchsloopen, nit geringen
onraet veroorsacken kunde, als ghij bij U selfs wel tho ermeten*, dan Ihrer und Ihrer
huisfrouwen und kinderen verderfnis mit daer aen gelegen, und wollen U demna
nochmaels ermaent hebben, op solche mittel und wegen to trachten, und die eene
den anderen der maten te helpen. Daer mit solcher muijr, sonder langer vertoch
weder opgemaect und gemeynen verderflichen schaden, soo viel aen U mit
furgecomen worde, Des wollen wij ons wegens onser Genedigen Heeren alsoo
gantslich verlaten,
Datum Cleve den XVI^{de} aprilis anno LXXXVII.

Hoogh Geacht Unsers gnedigen fursten
und Heeren Hertoge tho Cleve Rade.

Folio 177 recto

*Dese navolgende Copia in die voorß Missive ingelacht
und mit eyner hant gesz.
Copia.*

Eerbare goede frundt, wat ghij nu van omvallungh der Stadt muijren, daer onser G.
H. Tolhuijs voormaels gestanden, und des Stackets soo hie bevoren besichtigt, und

hier verveerdicht sijn sol geschreven, und wollen U daer op begeerter antwoord nit verhalten, dat men hier den dingen na gesien, und funden dat hoogblicke gedachten Heer Adolf, Grave van Cleve *anno 1394 crastino** ind conceptionis Marie [8 december] der Stadt Huissen um die Stadt tho beter tho onderhouden, solch alde tolhuijs inder Stadt muijren tho Rijnwaert gelegen, dermaten gegeven, dat sijn dat selve tho der gemeyne Stadt behoef erflich hebben nit daer af geven und in timmer ind gerack* holden sollen, dat daer nit nederfellich* oder verderflich wurde. etc. Daer uijt folgen wol, dat Johan ten eijnde die muijr eenmael underfangen laten, kan dat selve Ihrer F. G.* nit nadeilich sijn, dewijl dan noch die Stadt oere onvermogentheijt voorwent wie man van wegens onser G. F. und Heeren oich oevel gefast, und dan uwen schrijven na, op dem huijse Calck in voorraet licht, als dan porren Weduwe glichfals wat bestelt, den sie des afstervens halve en oires mans, villicht soo ilents* nicht to gebruiken hebben wirt, und dan desen Timmer geinen vertooch lijden en can. Soo laten wy ons van wegen onser Gen: F: und Heeren gefallen, dat ghij U mit der Stadt vergleichen den selvigen nodigen Timmer aenstondt to gleich fur tomen, Der gestalt, dat der voorraet van calck soo aen onser G. H. huys licht daer tho genomen, die Stadt daer gegen van Bemelare Weduwen den voorraet leenen, und sunst to wege brengen, opdat men sonder vertreck daer met aenfangen moge, dan to verhapen, dewijl die muijre omgevallen, dat die steine to weiniger gebruchen und daer mede die muijr tom weynighsten soo hoge te brengen dat men die gefahr der orth nit tho gewarten, und hiernegst hoger gefurdt werden mucht, kundt man oich wes aenden steinen tho behoirlicher opfuerongh mangelen wurd, daer bij berijgen om nach eijner handt opgemaakt te wurden, daer inne were oich die notturft fur to wenden, dat afnurnen des calckx, sandt und stein belangent dewijl die huijsluijden gemeinlich daer binnen sijn, kundt mit den selvigen

folio 177 verso

gehandelt werden, dat sijn in deser voorgefallener gelegentheijt, die hant leenen, diewijl Ihnen sulcx mit tomguden* comt, alsdan mit dem anderen Burgeren, und andere soo geene peerden hebben tho handelen dat sijn die steine fegen und rein machen helpen to vermijdungh fernere onkosten, und dar mit dat Gat tho balder weder op tho fueren, und dewijl eijne slechte muijr op to machen, ind veel tijts nehmen wol, wanneer sunst vlijtige luijden tho bekommen sol die dachloone auch soo hoge nit lopen konne, und stonde to erwegen, of solchs mit dem roeden to verdingen, doch musten in dem gefal goeder opsicht genomen werden dat dat werck nit averijlt wurden, und mochten die kosten oich half van wegens unsers G. H. und die anderhelfte der Stadt wegen erlacht werden, daer van ghij neven eenen, den die Stadt daer tho ordenen wol die befurderungh und opsicht tho nehmen, und geburliche daer van to stellen, biss man hier negst, die gelegentheijt besichticht, der bericht ingenomen, und na befinde geordent und verdragen worde, wen solche kosten tho dragen, alles sonder prejuditie van eenichs recht. Wijl ghij aver van 55 voet muijren die nu schoon gevallen, und van een gefack van 40 voet soo oich te

vallen, befrucht wirt, aengegeven , und ehe unseren G. H. ein solche strich von der Stadt muijren te halten nit opgedrongen worden wol, must ein ordre furgenomen worden, wie wijt men vermeint, dat onsen G. H. helpen sol sich hier negst daerna tho richten, daer mit men aen dem order, daer onser genadiger gar nit gehalten, gein onverstant aen den muchten, wol mit geraeden sijn, die in deser gelegentheijt neder tho werpen,

Datum Cleve den XXVII martij, anno etc. LXXXVII. [1587]

Clevische rede

Aen den Rentmeister to Huissen, Petern Boegel.

Den eersamen unseren goeden frunden Borgem^r, Schepen und Raet der Stadt Huissen.

Folio 178 recto

versoeck des itzigen Tolners Alexanders van Diff, den 10en September 1608.

Es begeert der Tolner tho Huissen, Burgem^r, Schepenen und Raet, sunder muntlicher antwoort Ihre schriftliche erklarungh hier ndern zeichnen wollen.

Fur irst was fremde schipper buijten den Ampt Huissen oock innerhalb, aen boom und ertfruchten coopen, alhie inlaeden, und beneden fueren, ob das selb als auf und abslachs gut voor freij verthedigen wolle.

Item wanneer die Burgere Ihre guideren in dieser Stadt freemdden verkopen und den freemdden averleveren, ob solchs Ihr Eersaemheden ebenfals onder den titul freijen of slechs zu defendeeren voornemens.

Was Burger gut ist bleibt, und ausser dieses zols ban, mede gefuirt wort, fur freij erkant, edoch auf zeichen, luidt befels.

Vur mitgetheilte erklarungh lasse ich keine freemdde alhie geladen schiff, mit mijnen willen passiren, gestalt meiner gebietender Heeren nachrichtigen befels, hier ober zu erholen,

Ihrer Eersaemh. Dienst, und Freundwilliger

Alexander von Disst. Itziger zolner.

Folio 178 verso

Copie van die Contschap van den Gemael.

Wij Burgemeester , Schepen und Raet der Stadt Huissen, tuigen und certificeeren alsoo Johan van Halderen Rentmeesters onser Gnedighsten L. H. Hertoge to Cleve, Gulich und Berge, etc. mijnen geswooren Bader ons nu voor recht om kontschap der waerheyt met consent Claes Smalevelt ons Richters doen baden had soo recht is, om ons rechte wetenheijt und waerheijt to seggen wat ons wittich und kundich were, vanden moelen ind gemaelen, uns geedichsten lieven Heer Hertoge voorß, und wie alhier tot den selven moelen und gemael gehooren, und sijn koorn malen moet laten, und want men dan schuldigh is der waerheijt getuijgenis te geven insonder als men daer toe ersocht worden. Soo tuijgen wy voorß sementlijcken und een ieder van ons besonder, dat ons wittich und kundich is, und anders niet bewosten is, dan dat alle inwooneren, der Stadt Huijssen, voort alle die gene die onder den selven Clockenslach woonen und geseten sijn, voort alle die inwoonders des kerspels Malborgen und die onder den Malborgschen Clockenslach gebooren und geseten sijn, anders nergens dan alleene hier tho Huissen op ons G. L. Heeren molen, oer kooren sij bederven om tho malen laten, und dat wij niet en weren dat iemant die geseten

Folio 179 recto

is als voorß, eenige vrijheit anders daer in heeft, dan ons susteren Convent binnen Huissen voorß die durch sonderlinge privilegien van Hertogen of Graven van Cleven verleent als wy verstaen, oer selfs kaern sij in oeren klooster behoeven op der selfs rosmolen inden voorgenoemd clooster malen mogen. Edoch mogen sij geen van ons mitburger of inwooneren als voorß staet op oeren molen malen laten, sonder voorweten und consent ons G. L. Heeren mollers inder tijt, und dat die moller alhier opten wintmolen dat sestiende malder totter molfter toebehoort, of min of meer na advenant. Und want men overmits stil weders niet opten wintmolen alles gemalen kan, dat dan die moller goede peerden opten rosmolen behoort te hebben, daer hij dan den geenigen , die selver geen peerd en hebben gerack doen mag, und die oer kaern opten rosmolen met oer selfs peerden brengen und malen laten, sijn niet meer schuldich van oeren saet of kaern dan halve molfter als voorß, und dat men voort te halten plagh na die alde voorwaerden, die daer voort afgemaecht sijn, und altijt inder Kercken to verwittigen plach laten, als men ons genadighsten Heeren molen voorgenoemt nijes verpacht hadt, dat ons genadichsten Heer Hertoge voorß of sijn *Vorstelijke Genade*.

-----einde transcriptie Verordeningen etc etc-----

Verklarende woordenlijst

aengelaeft	beloofd	ilents	snel
aengeruiter	aangeboden	in pleno consilio	voltallige vergadering
afgewracht	uitgemeten	ingelacht	ingelegd
aly	olie	kroeden	bebouwen
barningh	vuur	L.	Lieve (beleefdheidsvorm)
bepaten	bepoten	lanck ind veer	lang en breed
beschudden	beschermen	nederfellich	bouwwallig
beth behelpen,	beter behelpen	neust	net, precies
bouws	landbouw	nurongh	voeding, tekst
breucken	boetes	onbafaert	ongehinderd
Copie Gesz uyt	Kopie ontleend aan	onbespiert	onbelemmerd
crastino	dag na	opgeruiren	boven vermeld
Dhlt	Durchleucht	ovel	onwel, ziekte, euvel
Ed. ^t	Edelhei(d)t	palinge, palunge	begrenzing
erenderen	niet te bediscus-sieren	paten und knotten	poten en knotten
erlacht	doorluchtig	per bonum	voorgescreven
ermeten	begrijpen		gedragwijze
errigen	vergissen, dwalen	pertgen	klein muntje met
erstadongh	vergoeding		paardenafbeelding
excepto	uitgezonderd, behalve	ptrait	portret van de hertoch
F. G.	Furstliche Genade/ Gnedige(n)	ratione offitie	uit hoofde van zijn ambt
		reusels	reuzel
fine	doel	richt	rechtspreken
flis, flissien	flijt, flijtig	roede gelacht	recht spreken met roede als symbool
g.	geacht		
geboir	hetgeen ontvangen is	ruebsaets	oliehoudend zaad
geboirlich	gebruikelijk	schair	schaardijk, winterdijk
gelaeft	beloofd	schemel vrouwe	arme vrouw
gelaift	geloofd	sijn handt aftagen	met zijn hand omhoog op iets zweren
gemeesz	volgens (gemäß)		
G.F.	Gnedige Furst	slaepingh	slaapgelegenheid
genechten	rechtzaken	stundt	stondt
gerack	behoefte	tembliche	passende
gerack	ervoor moet zorgen dat	tomguden	ten goede
geslaten	gesloten	vermeet,vermeten	bewering, beweren
gestalt	vorm	versihen	voorzien in, bekleed
gicht	verklaring, bekentenis	vesten	versterken (metselen)
gichtongh	wettelijke overdracht	voorraemph	voorstel
gichtwoorden	onder ede afgelegde verklaring	wafheren	heffers/tolbedienden
		weren	belemmeren
gres	gres, gras	west	rust
hijlicken	genezen	wracht	afgrenzing, afpaling
hoeft	krib	zege	zeeg, water afvoerend 'kanaal'
huldinge	"houw en trouw"		